

התאחדות אנרכים דקהל אור החיים ד'טאהש

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א – בהנהלת בנו הגה"צ אב"ד שליט"א

התעוררות לשיעורי תורה בלילי החורף

מתוך ה"שיעור כללי בהלכות נחוצות"
הנלמד ע"י הדומ"ץ שליט"א

פתיחה ל"הלכות השייכים לימי החורף"

קודם שנסדר בעזה"ת את ההלכות השייכים והנוגעים למעשה לימי החורף בכלל, ולשבתות שבימי החורף בפרט, נקדים הקדמה קטנה ונבאר מה שכתבו הספרים הקדושים בגודל חשיבות של לילי ימי החורף, כדי שנידע את מה שלפנינו, ויתבונן כל אחד בגודל הימים, ויקבל עליו איך לסדר את שיעוריו בימי החורף.

אמרו דורשי רשומות על הפסוק "בבית אלקים נהלך בדגש" דתיבת "דגש" הוא ר"ת ר'וח ג'שם ש'לג, שהם בדרך כלל בימות החורף, ויש לומר הכוונה בזה, דידוע שהספה"ק הפליגו והעריכו מאד גודל קדושת ימי החורף, ולכאן צ"ב מה זכו ימים אלו שהם ימים קרים וצוננים, ומכוסים בעננים שחורים, וחושך מכסה את כל הארץ, ובמה איפה גדלה מעלתם וחשיבתם.

ובפשטות אפשר לומר שהוא הנותנת, כיון שהקור והכפור הגשם והשלג מונעים את בני אדם לצאת ברחובות קריה, אלא כל אחד יושב בביתו, דבר זה לכד גורם קדושה גדולה לכל אחד, כי בימי הקיץ כל הדרכים בחזקת סכנה לנפש ולנשמה, והיוצא לדרך צריך סיעתא דשמיא שיחזור כמו שיצא, משא"כ בימי החורף יכול כל אחד לילך בקל למחוז חפצו, ולכן הלימוד והתפלה הם במדריגה גדולה יותר מבימות הקיץ.

אמנם כפי הנראה בספה"ק שעיקר קדושת ימי החורף הם בלילות, וכמו שהביעו צדיקי הדורות והפליגו בגודל שבח לילי חורף הארוכים, וכמו שאומרים משמו של הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע, שלילות החורף אם מקדשים

התעוררות לשיעורי - 2 - תורה בלילי החורף

אותם כדבעי למהוי, אזי דומים הם בקדושתם לימי חול המועד, וכן מרגלי בפיהם של צדיקים, "נאך די הייליגע טעג, קומען די הייליגע נעכט", והרבה צדיקים הביעו חשיבות לילות החורף באמרם "די לעכטיגע ווינטער נעכט".

וכן מסופר שהרה"ק רבי יששכר דוב מבעלזא זי"ע היה מכריז במוצאי שמחת תורה, ואמר: בעלי בתים אומרים, היום טוב עבר, ונשארנו עם... ועם כיסים ריקים... ח"ו אסור לומר כן, היום טוב לא עבר עדיין, הרי באים לילות החורף הקדושים.

הרי לפנינו שיש בקדושת לילי החורף, קדושת חול המועד, קדושת ימים נוראים, והם מכונים "די הייליגע נעכט", וטעמא בעי: איזה קדושה יש ללילי חורף הארוכים.

אמנם הדבר מבואר בספרי קודש, שחשיבות הלילות הללו הוא משום שבאלו הלילות עוסקים בני ישראל בתורה יותר משאר ימות השנה, וכמו שכתב הגה"ק ממונקאטש בספרו שער יששכר (מאמר הירחים אות ט') ו"ל שמעתי מדבותינו הק' זי"ע בשם הרה"ק רבינו הרמ"מ מרימנוב זי"ע, שהגיד ברוח קדשו כי החדשים של ימות החורף מאירים לו יותר בצירופן בשמי מעלה, והוא עי"ז שבלילות הארוכות ובאשמורת הבוקר עוסקים ישראל בתורה (ועיין עוד בספרו דברי תורה ח"ג אות א').

והדבר מבואר במסכת עירובין (דף ס"ה ע"א) רב יהודה אמר לא איברי ליליא אלא לשינתא, ור"ש בן לקיש סבר לא איברי סיהרא אלא לגירסא, וכתבו שם התוספות (ד"ה אלא) שסברת רב יהודה שהלילה נברא לשינה היינו רק בתקופת תמוז שהלילות קצרים, ומשמע מדבריהם שבשאר לילות השנה לכו"ע לא נברא הלילה אלא לגירסא.

לכן כשאנו נכנסים לימי החורף, ראוי לכל אחד להתבונן באלו הימים הבאים לקראתינו לשלום, וצריך כל אחד לסדר לו שיעורי תורה, בין בלילה, ובין באשמורת הבוקר, דידוע די"א דלימוד של הלילה חשוב יותר, וכ"כ בשו"ת הח"ס (קובץ תשובות סי' ל"א) דלומדי תורה רובם ככולם נעורים תחילת הלילה, וישנים אחר חצות, וכן היו הרבה צדיקים שעיקר עסק תורתם היה בחצי הראשון של הלילה.

התעוררות לשיעורי - ג - תורה בלילי החורף

ולעומת זאת יש אומרים שהלימוד של אשמורת הבוקר חשוב יותר, כמו שהוכיח בשו"ת ערוגת הבושם (או"ח סי' א') שעדיף הלימוד באשמורת, כמו שאמרו כל העוסק בתורה בלילה שכינה כנגדו, שנאמר קומי רוני בלילה לראש אשמורת וגו', ואי' במד"ר שיר השירים (פרשה ה' סי"א) אין רנה של תורה אלא בלילה, שנאמר קומי רוני בלילה.

וידוע שאאמרו"ז בעל בית היוצר זי"ע היה מסופק מה עדיף ללמוד בתחילת הלילה או לקום באשמורת, עד שגילו לו בחלום מן השמים את הפסוק "עצת ה' היא תקום", והבין שהנודו לו בזה שעדיף לקום באשמורת.

ובשו"ת תורה לשמה (סי' שנ"ח) דן בשאלה שראובן ושמעון לקחו ע"ע ללמוד ל' יום לע"נ אדם א', והתנו שראובן ילמד שבחלק הראשון של תחלת הלילה ילמד ראובן, ובחלק השני של הלילה ילמד שמעון, ובלילה א' ביקש שמעון מראובן שיהפוך את הסדר, שהוא ילמד בחלק הראשון, וראובן ילמד בחלק השני, בטענתו, כי השעות שאנו לומדים הם שוות, וא"כ מאי איכפת לו לשנות את הסדר ליום א', וסירב ראובן לבקשתו, ושמעון טען שזהו מעשה סדום, דאין מפסיד כלום, והחליטו לשאול שאלת חכם, האמת עם מי, והשיב, שהצדק עם ראובן, כי ודאי שיותר קשה לקום באמצע השינה, מליכך לישון מאוחר, והביא ראיה מהגמרא יומא (דף כ"ב ע"א) דפריך והלא אברים ופדרים דאיכא אונס שינה ותקינו לה רבנן פייסא, ומשני שאני מיגנא ממיקם, ופרש"י נוח לו לאדם לגרד שינה מעיניו, מליכך לישן עד סוף הלילה ולהיות עומד מטתו בהשכמה שהיא תרומת הדשן, הרי שיותר קשה הלימוד של אשמורת הבוקר, מהלימוד של תחילת הלילה.

ובספר י"ג אורות (ח"א ע' רע"ז) כתב שכך היה דעתו של הגה"ק משינאווא, שבזמן ששני חתניו ה"ה רבי מנחם מענדל מפריסטיק, וניסו רבי נפתלי רובין מוויזניצא, היו סמוכים על שלחנו אסר להם ליהנות ממאור הנפט שלו משעה עשר בלילה, כדי שילכו לישון במוקדם, ויקימו ללמוד באשמורת.

אמנם כעת בימות החורף יכול כל אחד לצאת מכל ספק, ולקיים ידי שניהם, יש זמן מוכשר ללמוד בלילה, ויש זמן מוכשר ללמוד גם באשמורת הבוקר, וגשאר

עוד זמן הרבה לקיים מה דאי' בגמרא הנ"ל לא איברי לילה אלא לשינתא, והחוט המשולש לא במהרה ינתק.

ובלי ספק שכל מי שילך בדרך זה, יצליח בלימודיו, ובכל דרכיו ועניניו, וכמו שאחז"ל במסכת חגיגה (דף י"ב ע"ב) כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום, והובא בשם הרבי הקדוש רבי יצחק מווראקי זצ"ל שאמר, שבימות החורף איננו צריך לדאוג לפרנסה עבור ישראל, שכן הלילות ארוכים וישראל עוסקים אז בתורה, וכמו שאחז"ל כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום, והכי אי' במדרש שוחר טוב מבואר בפירוש כן שכתב וז"ל "והקב"ה מזמין לו פרנסתו".

וכן הפליג בזה הטור (סימן רל"ח) שכתב וז"ל ובענין לימוד הלילה, יותר ויותר מבשל יום בני הזהר, וכמו שאמרו חז"ל כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה אינו חרב, הילכך כיון ששעות הלילה נוחין ורצויין ללמוד, המבטלן עונשו מרובה ע"כ.

וחיבה יתירה נודעת ללימוד בלילה שמסוגל מאד להצלחת התורה, וכמו שכתב בזה"ק (ח"ג כ"ג) צחותא דאורייתא יתיר בליליא מביממא, וכ"כ הרמב"ם במורה נבוכים יזהר מאד בכל שעות הלילה שהוא ניעור שלא לאבדם, כי שעות מבורכות הן להצליח בלימודו, ולכן יעסוק בתורה ולא יאבד רגע ע"כ.

וכ"כ בספה"ק ראשית חכמה (שער הקדושה פ"ו) וז"ל עיקר הסייעתא דשמיא שזוכה לחדש בתורה הוא בלילה, ובלי ספק שהמתמיד במדה זו לעסוק בחצות יתגלו לו סתרי תורה וכו' ע"כ.

ולכן בעמדינו בכניסת ימי החורף יקבל כל אחד להוסיף כח ולהגביר חיילים לתורה בקביעות עתים לתורה בלילה ובאשמורת הבוקר, ובזכות לימוד התורה נוכח לביאת גואלינו גוא"צ ומלכינו אדונינו מאור עינינו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בראשינו במהרה בימינו.

לע"נ רבי חיאל מיכל ב"ר יצחק אייזיק וללה"ה אבד"ק בעסערמין, נלב"ע כ"ז שבט תשס"ד, ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ הבה"ח אביגדור כהנא ע"ה ב"ר ניסן משה שליט"א נפטר ט' סיון ת.נ.צ.ב.ה.